

Iga euro huviharidusse on kokkuhoid homses Eestis

Eneli Kindsiko, PhD

Eesti inimarengu aruanne 2026, peatoimetaja

Tartu Ülikool, kaasprofessor

Arenguseire Keskus, ekspert

märts 2026, Pärnu

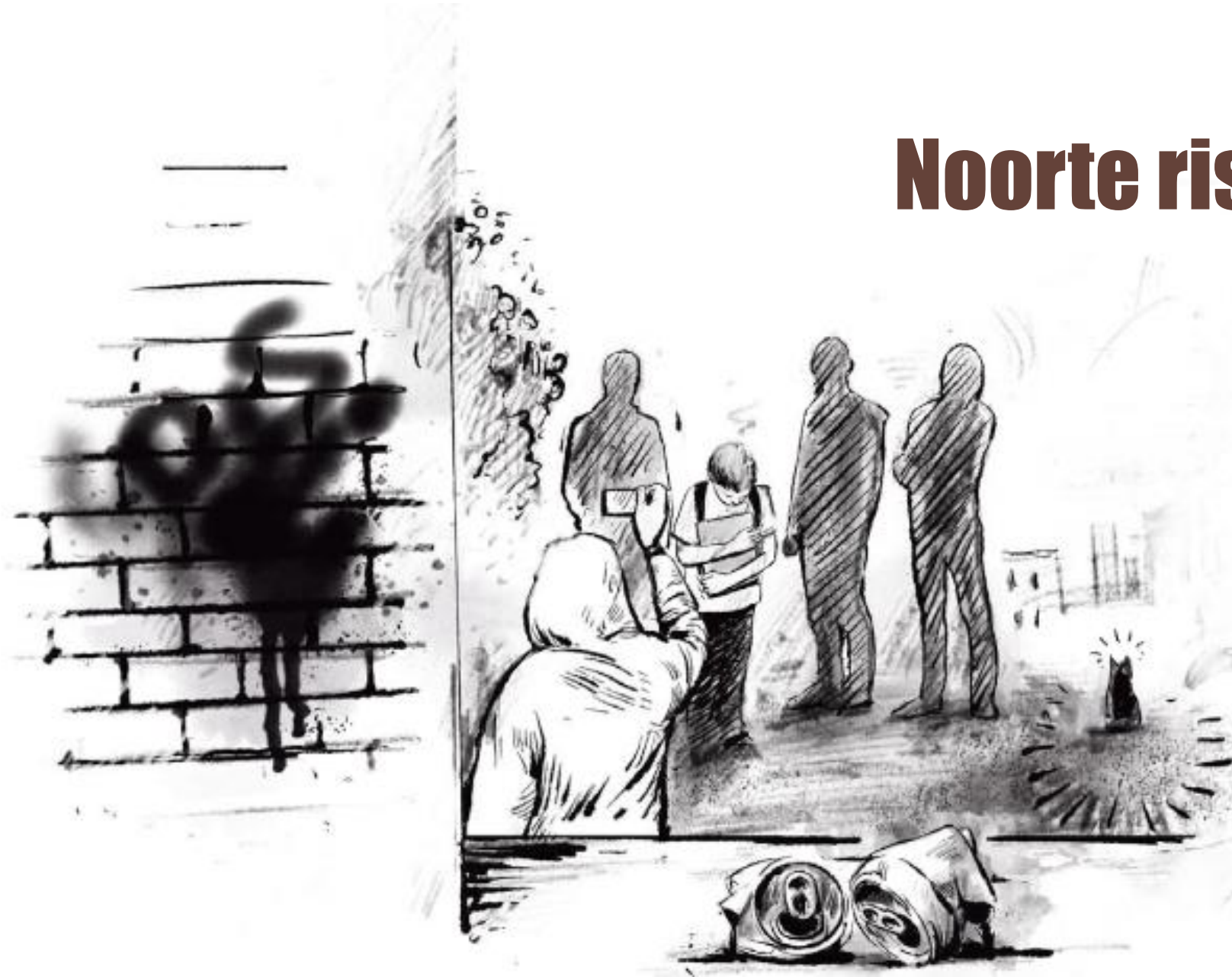

“Lapsed, kes on nähtamatuteks muudetud, ei jää nähtamatuks nad ilmuvad haiglaajärjekordadesse, politsei statistikasse, lähisuhtevägivalla juhtumitesse, toimetulekutoetuste registritesse. Küsimus ei ole selles, kas ebavõrdsus meile maksma läheb, vaid selles, millal ja mis hinda me selle eest maksame.”

(Kindsiko, 2026)

Noorte riskikäitumine

Haridus on turvalise ühiskonna alus

7.0 Sissejuhatus 317

7.1 **Õpilaste vajadused on
reaalsus, millega tuleb koolis
arvestada** 321

Aigi Kivioja ja Ülle Madise, peegeldaja: Ivo Visak

7.2 **Noorte õigusrikkumiste
mustrid ja põhjused: kool,
pere ja digikeskkond** 330

Anna Markina, peegeldaja: Gerli Brifk

7.3 **Noorte karistamiselt
õigusrikkumiste
ennetamisele** 343

Antra Reinomägi ja Ingrid Saarepuu, peegeldaja: Raul Kadaste

7.4 **Huviharidus on investering
Eesti turvalisusesse** 355

Eneli Kindsiko, Mario Truu ja Rajar Miller, peegeldaja: Madis Kallas

7.5 **Haridustaseme tõusuga
õigusrikkumiste risk väheneb** 365

Andri Ahven ja Ingrid Saarepuu, peegeldaja: Jürgen Rakaselg

From Risk to Opportunity: Afterschool Programs Keep Kids Safe

When juvenile crime peaks, high-quality afterschool programs fight crime across the United States

The more than 5,000 law enforcement leaders around the nation who are members of Fight Crime: Invest in Kids, have long known that the hours immediately after school lets out, when parents are likely not available to supervise, are the prime-time for juvenile crime. Over the past 20 years, law enforcement leaders across the country have relied on high-quality afterschool programs to provide supportive, stable, and enriching environments with caring adults that keep children and youth out of trouble

Rel

FIGI

Let

Pri

Pre

De

46 USA osariiki

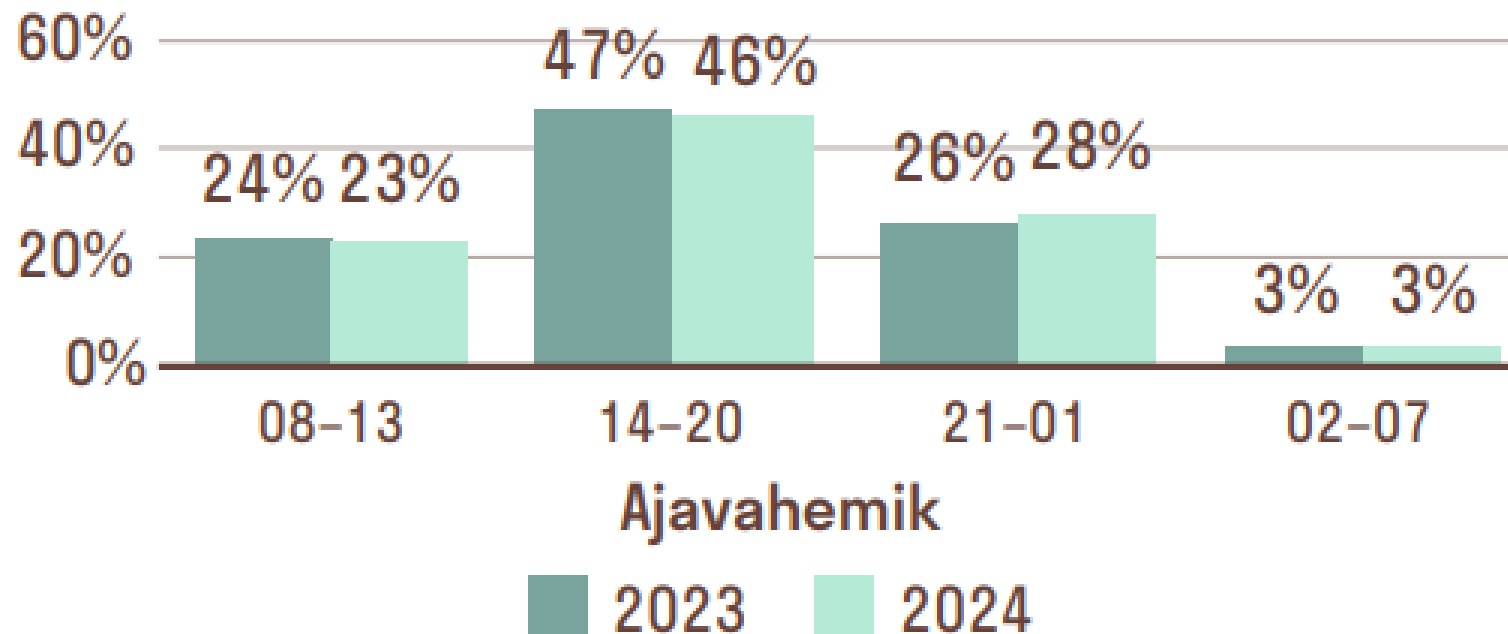
**Noorte õigusrikkumiste
tippaeg: 14-18, koolipäevad**

Kuidas on seis Eestis?

Andmestik. Politsei- ja Piirivalveamet registreeris 2023. aasta septembrist mai lõpuni kokku 2701 õigusrikkumist ja 2024. aastal samal ajal kokku 2520 õigusrikkumist, mille panid toime 7–17-aastased. Õigusrikkumised on paigutatud 24-tunnisele skaalale.

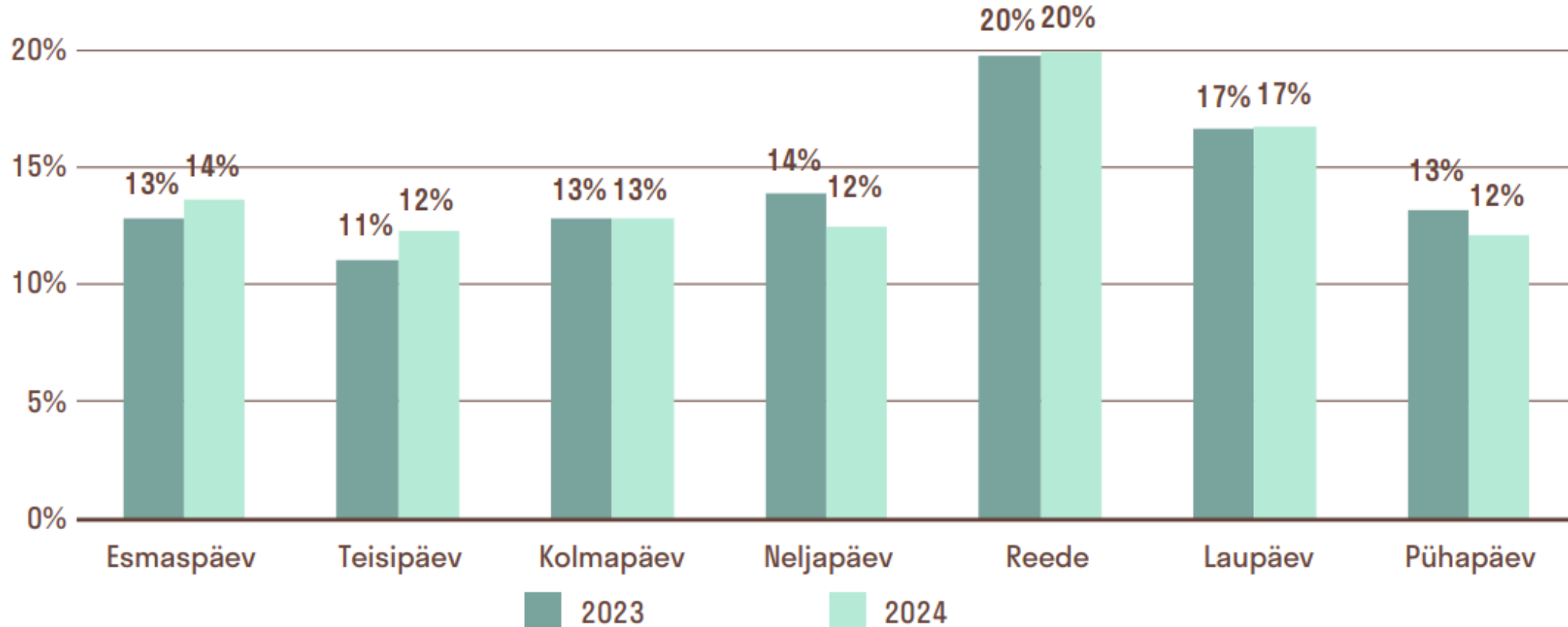
Õigusrikkumiste riskiake: 14-20

Kui kool lõpeb, ent vanemate tööpäev kestab veel edasi

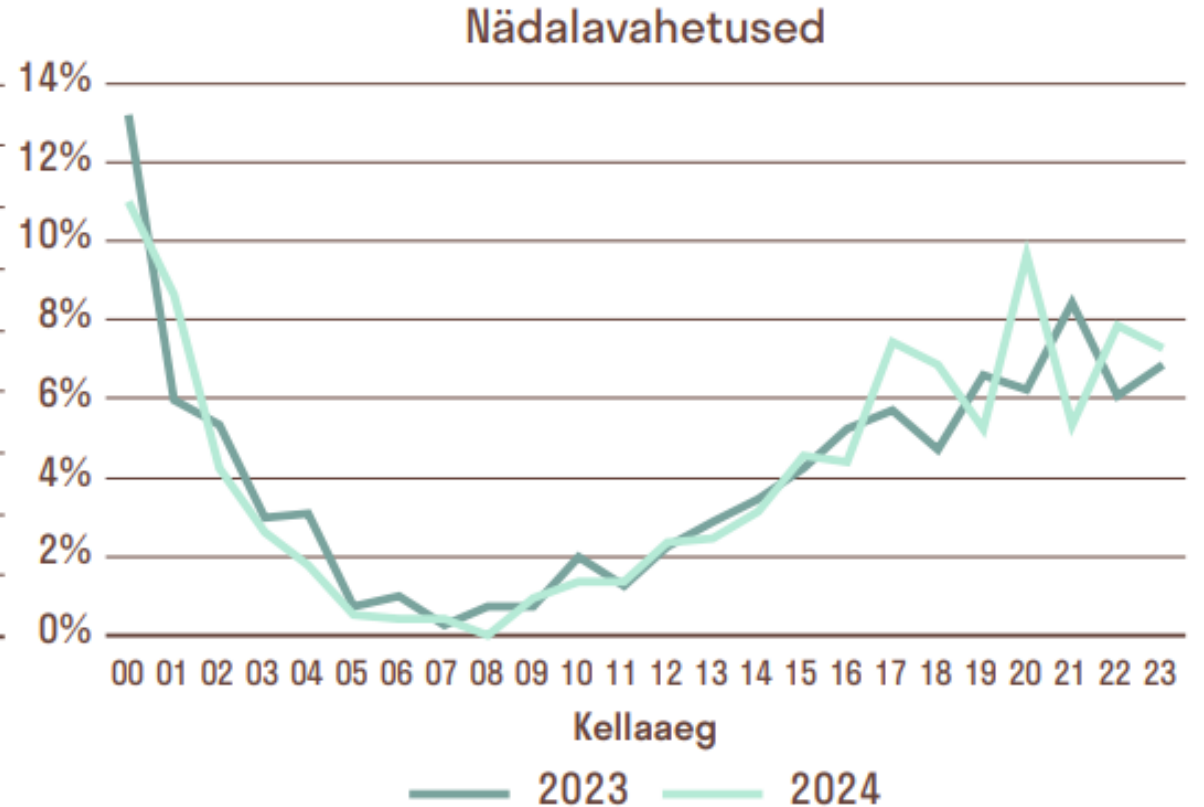
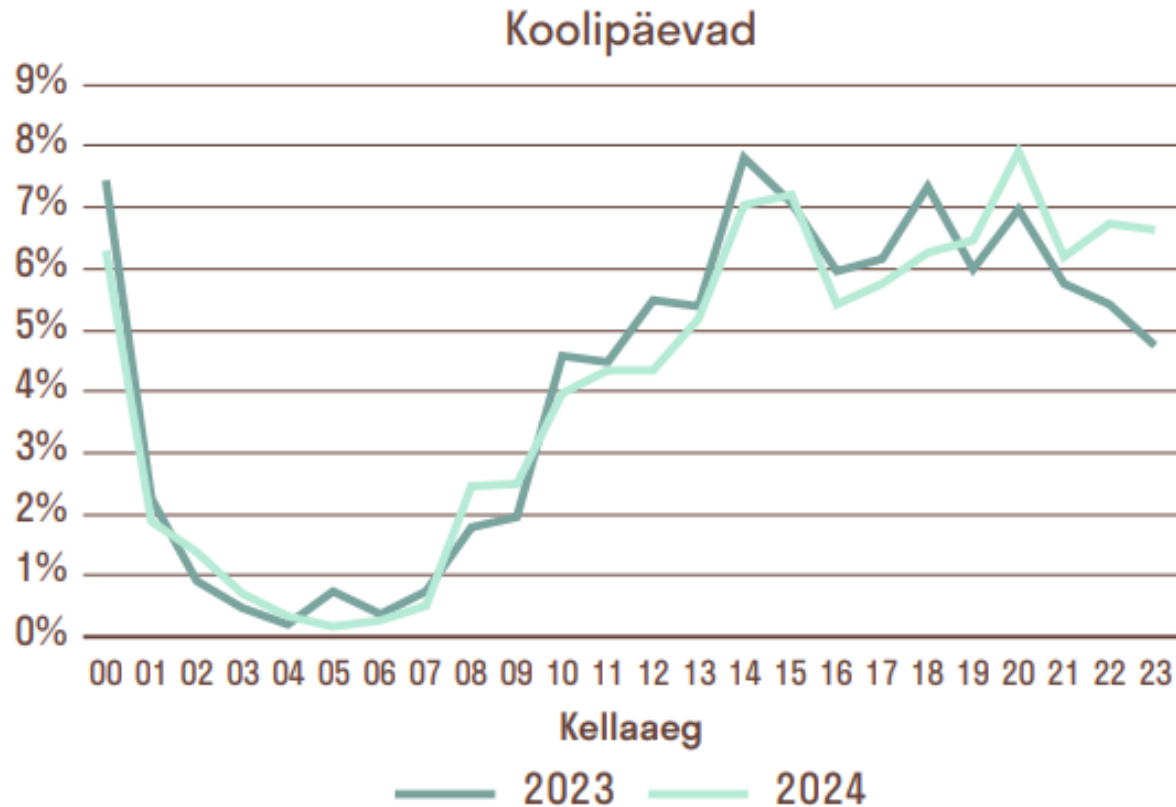

Nii õigusrikkumiste kui ka noorte ohvriks langemise tipp hetk saabub vahetult pärast viimase koolitunni lõppu.

Milline päev on kõige ohtlikum?

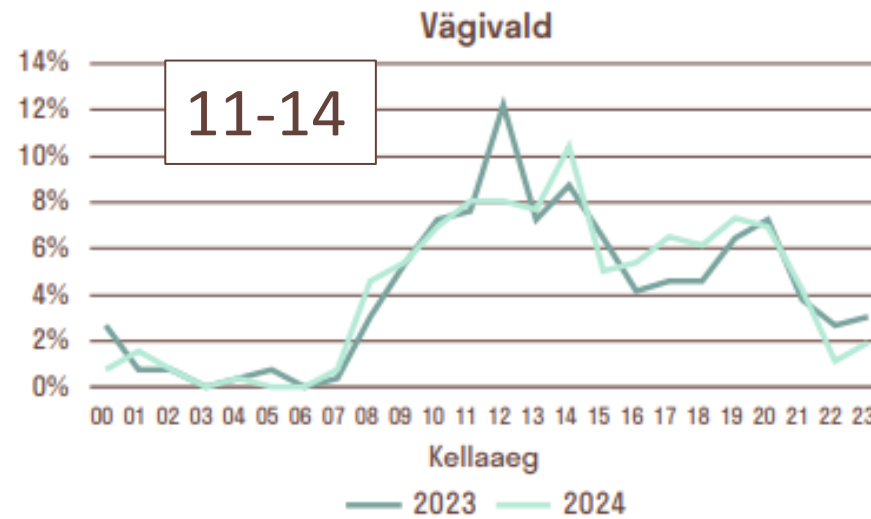
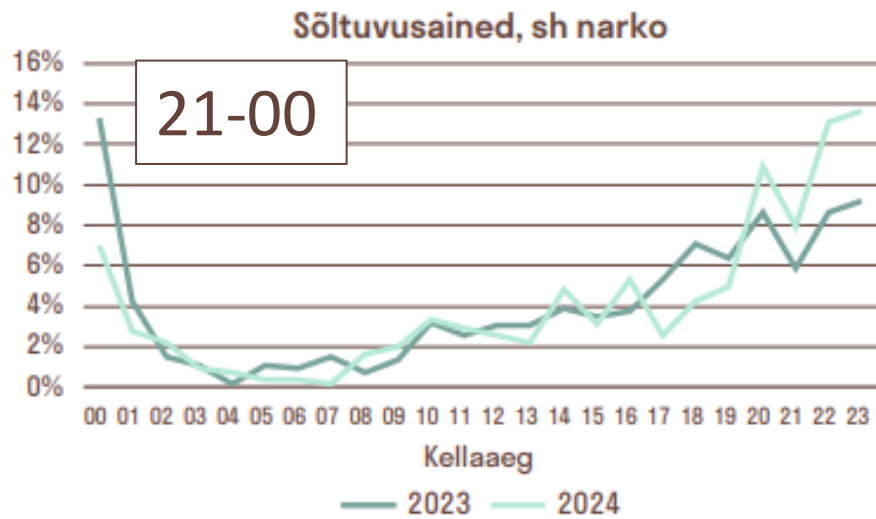
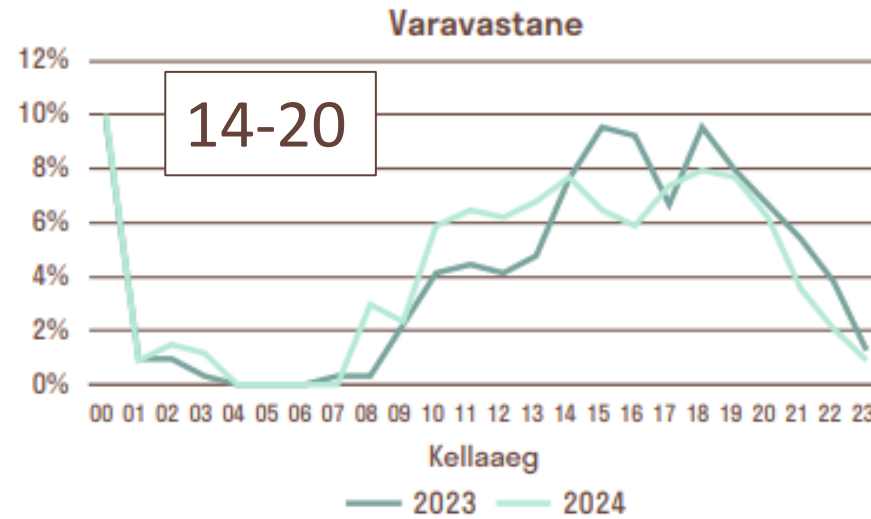
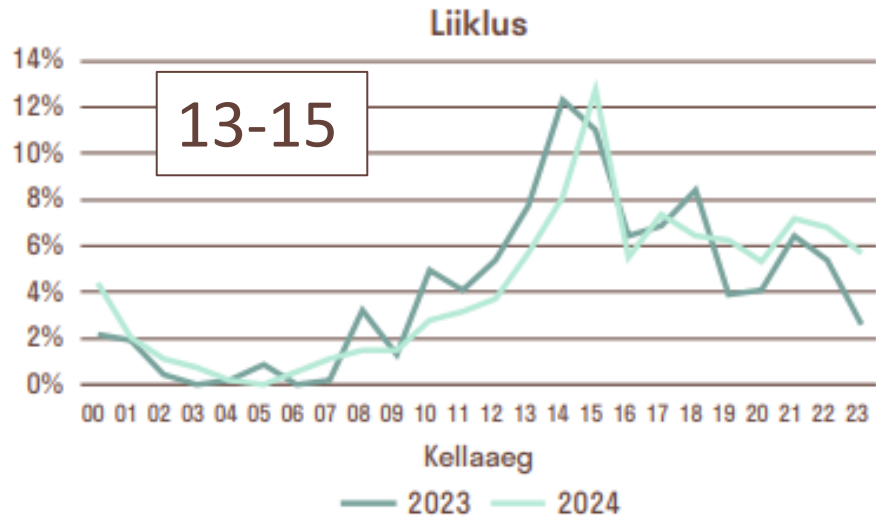

Milline päev on kõige ohtlikum?

ALLIKAS: Kindsiko, Truu ja Miller, 2026; Politsei – ja Piirivalveamet (andmed)

Noorte õigusrikkumiste tippaeg sõltub teo liigist: vägivald päeval, sõltuvusained öösel, vargused ja liiklusrikkumised pärast kooli

TIPP-PÄEV

Liiklus: R

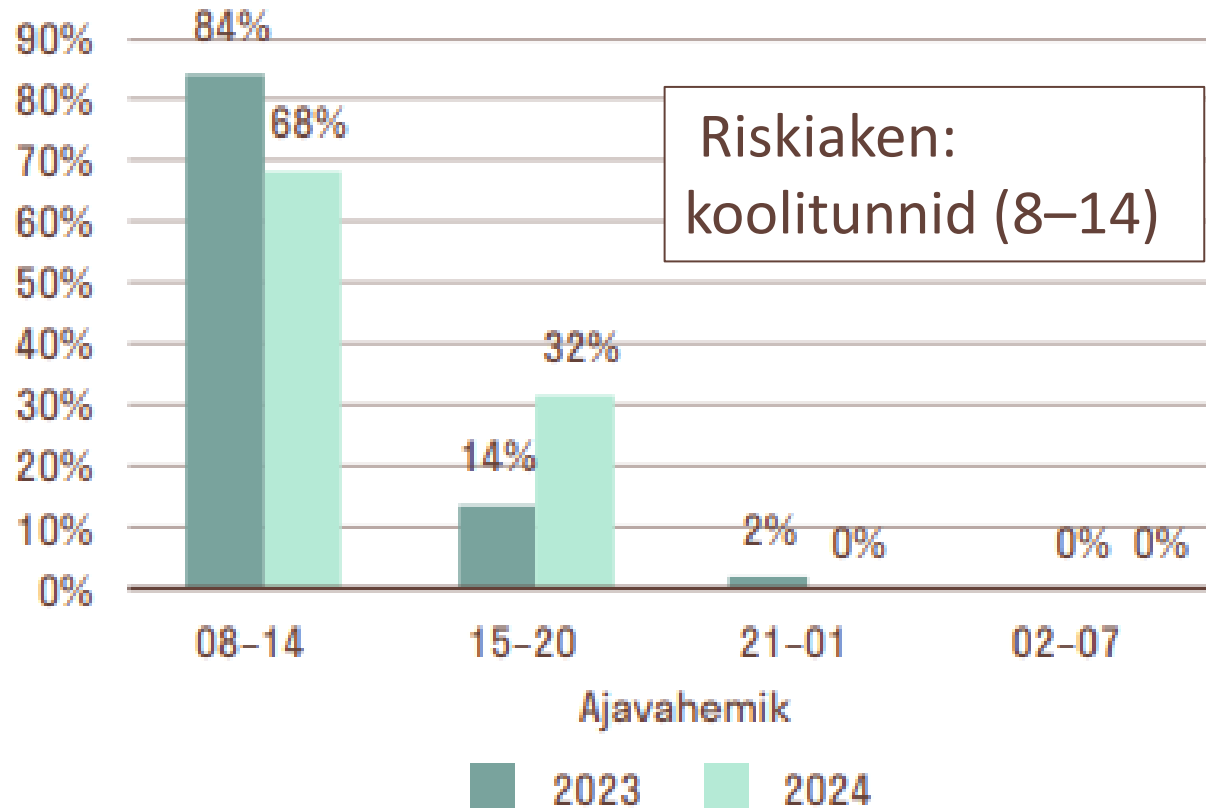
Varavastane: R

Sõltuvusained: R-L

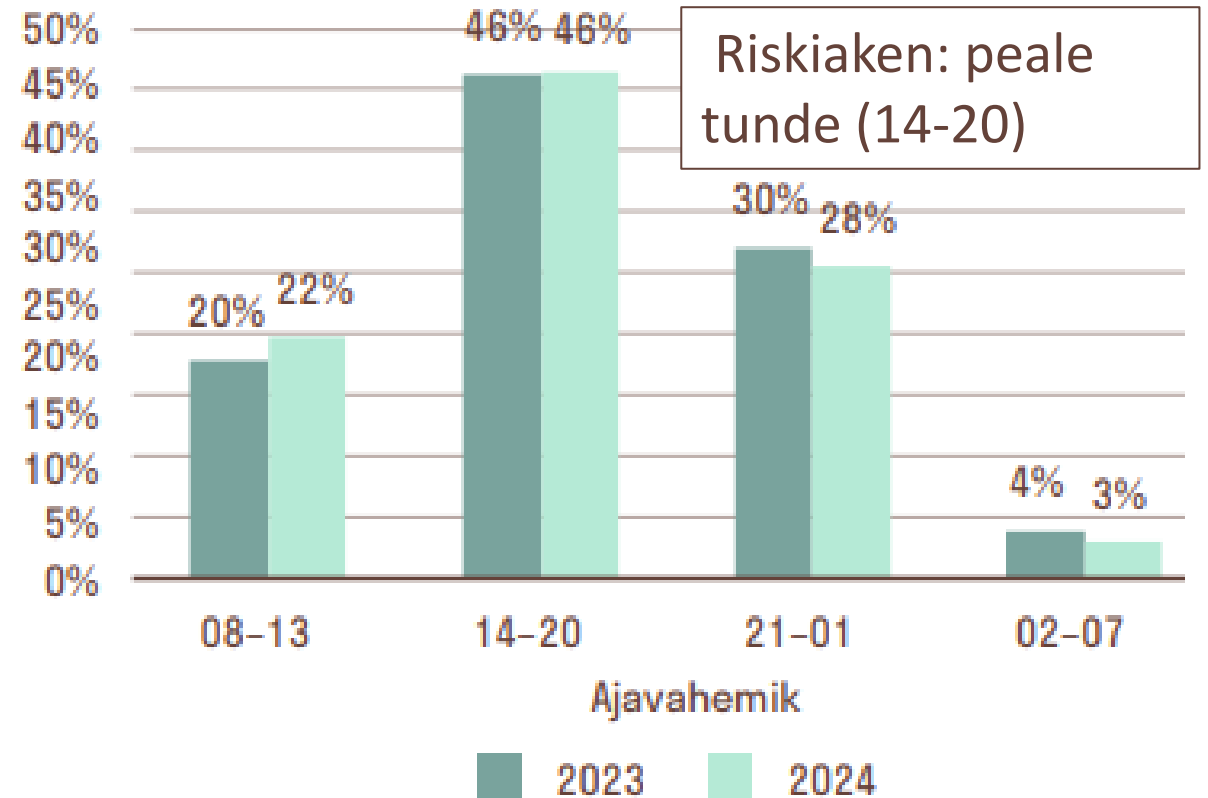
Vägivald: K-R

Kas ka vanus on määrav?

Vanuserühm 7-12

Vanuserühm 13-17

Nähtamatu oht

Politseini jõuab ainult murdosa veebis toimuvatest õigusrikkumistest:

4% ähvarduste,

5% intiimsete fotode jagamise ning

3% vihasõnumite juhtumitest

teavitasid noored või nende vanemad politseid. (Markina, 2026)

Huviharidus kui kaitsetegur

Huviharidus aitab koolis püsida

Suurbritannia: üheksal noorel kümnest, kes viibivad kinnipidamisasutuses on hariduslik erivajadus, eeskätt emotsionaalsed ja käitumuslikud raskused. (ONS, 2021)

Paljud neist noortest ei koge koolipäeva jooksul ühtegi eduelamust, mistõttu huviharidus korvab selle.

Huvihariduses osalevatel noortel on **paremad õppetulemused**, ent liiga palju huvihariduses osalemist viib ka õppetulemused alla. (Cooper jt., 1999; Gilman jt., 2003)

Huviharidus aitab koolis püsida

Huviharidus kasvatab kuuluvustunnet, vähendades seeläbi koolist väljakukkumise ohtu (Gilman jt., 2003)

PISA matemaatikatulemus ja õpilaste kuuluvustunne koolis

Alla keskmise matemaatikatulemus Üle keskmise kuuluvustunne Albaania, Horvaatia, Island, Montenegro, Saudi Araabia, Serbia, Usbekistan	Üle keskmise matemaatikatulemus Üle keskmise kuuluvustunne Austria, Belgia, Holland, Jaapan, Lõuna-Korea, Rootsi, Sloveenia, Soome, Šveits, Taani
Alla keskmise matemaatikatulemus Alla keskmise kuuluvustunne Brasiilia, Bulgaaria, Gruusia, Kreeka, Malaisia, Malta, Moldova, Türgi, USA, Vietnam	Üle keskmise matemaatikatulemus Alla keskmise kuuluvustunne Austraalia, Eesti, Hongkong, Iirimaa, Kanada, Leedu, Läti, Poola, Singapur, Suurbritannia, Tšehhi, Uus-Meremaa

Eesti õpilastel
on madal
kuuluvustunne.

Mis seisus on meie noored?

Eesti noored on võrreldes naaberriikidega oluliselt sagedamini kurvad või masendunud, sh kurbuse ja masenduse esinemine kasvab vanusega.

Depressiivsust esineb oluliselt sagedamini kehvemas majanduslikus olukorras elavatel noortel.

Iga teine täiskasvanuea vaimse tervise probleem on saanud alguse enne 14. eluaastat.

Õpikeskkonna tuum on suhted kaasõpilaste ja õpetajatega.

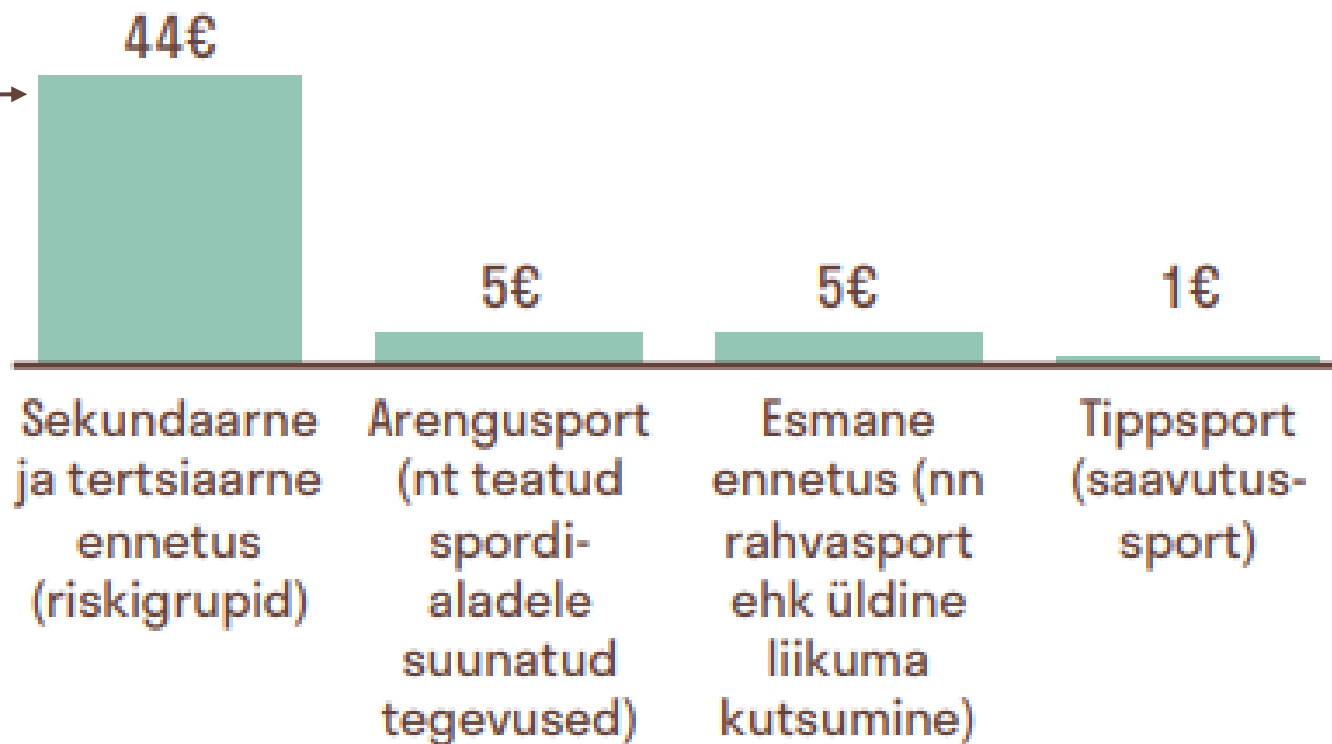

Iga noortesporti investeeritud 1 euro toob tagasi...

Huviharidus õpetab enesega hakkama saama

Tulevikus:

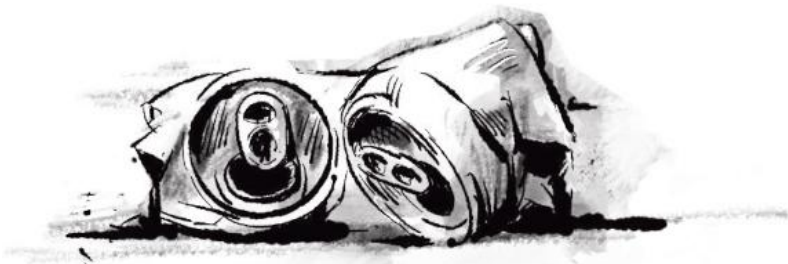
- ✓ Kõrgem haridus
- ✓ Paremad (pere)suhted
- ✓ Väiksem riskikäitumine, sh tervises
- ✓ Tööturul püsimine
- ✓ Jne.

Huvitavaid näiteid hariduse kaitsvast efektist

NELJAPÄEVASE KOOLINÄDALA kehtestamine võib kaasa tuua kuni 20% kasvu keskkooliealiste noorte varavastastes õigusrikkumistes. (Fischer & Argyle, 2018)

ÕPETAJATE STREIGI ajal võib noorte varavastaste õigusrikkumiste arv tõusta koguni 14%. (Jacob & Lefgren, 2003)

Kuidas on seis huviharidusega Eestis?

Andmestik. Huviharidus on struktureeritud ja pikaajaline õpe huvikoolis, millel on tegevusluba ning mis on registreeritud Eesti hariduse infosüsteemis. Huvitegevus on vabamas vormis ja toimub eri asutustes, näiteks koolides ja noortekeskustes. Kuna Eestis on tervikandmed vaid huvihariduse kohta, ei käsitleta siin huvitegevust. Statistikaamet analüüsis 2020–2023 huvikoolides osalenud 7–19-aastaseid: vaadeldi osalejate tausta (nt vanemate sissetulek, haridus, elukoht, koolist väljalangemine). Aastas osales huvikoolis keskmiselt 45% selles vanusevahemikus lastest (u 84 269), samas kui 55% (u 102 962) ei osalenud.

Regionaalne lõhe huvihariduses

Huvihariduses osalemise määr maakonniti, 2020–2023

Maakond													
Harju	Tartu	Pärnu	Võru	Saare	Hiiu	Järva	Viljandi	Lääne	Ida-Viru	Rapla	Põlva	Jõgeva	Valga
53%	47%	43%	43%	40%	37%	37%	36%	36%	32%	32%	30%	27%	21%

Sotsiaalmajanduslik lõhe huvihariduses

Kui kõrge sissetulekutasemega vanemate laste seas osaleb huvihariduses ligi 60%, siis madala sissetulekutasemega peredes on osalus langenud vaid 37–40%ni.

Tabel 7.4.2 Vanemate kuine netosissetulek ja lapse huvikoolis osalemine, 2020–2023

	Ema				Isa			
Huvikoolis osalemine, 2020–2023	59%	47%	40%	37%	60%	48%	43%	40%
Netosissetulek kuus (€)	üle 1820	1283–1820	837–1283	alla 837	üle 2141	1289–2141	630–1289	alla 630

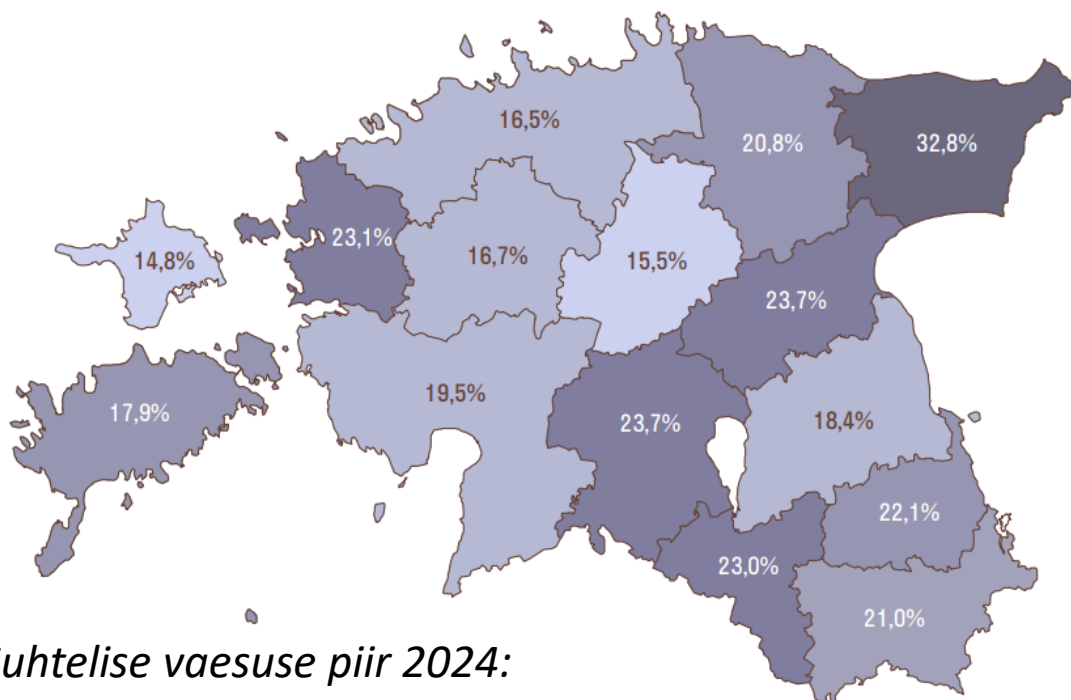
Sotsiaalmajanduslik lõhe huvihariduses

Madala sissetulekuga perest pärit lapsel, kes ei ole huvihariduses osalenud, on koolitee katkemise risk 3-5 korda suurem kui sama sissetulekutasemega pere lapsel, kes on osalenud huvihariduses vähemalt neli aastat.

	Ema						↓	↓
Koolist väljalangemine (2023)	0,6%	0,1%	0,7%	0,1%	1,0%	0,1%	3,0%	1,0%
Huvikoolis käidud aastad (2020–2023)	0	4	0	4	0	4	0	4
Vanema netosissetulek	üle 1820 €		1283–1820 €		630–1289 €		alla 630 €	
	Isa						↓	↓
Koolist väljalangemine (2023)	1,0%	0,2%	0,6%	0,1%	1,1%	0,1%	2,0%	0,4%
Huvikoolis käidud aastad (2020–2023)	0	4	0	4	0	4	0	4
Vanema netosissetulek	üle 2141 €		1289–2141 €		630–1289 €		alla 630 €	

**2024. aastal elas suhtelises vaesuses Eestis
ca 42 000 last, 16% (0-17a)**

Suhtelise vaesus määr, 2024

*Suhtelise vaesuse piir 2024:
netosissetulek pereliikme kohta on
alla 858 euro kuus.*

**2024. aastal elas absoluutses
vaesuses ligi 12 000 last (0-17a).**

*Absoluutse vaesuse piir 2024:
netosissetulek pereliikme kohta
on alla 346 euro kuus.*

Vanuseline lõhe huvihariduses

Teismelised osalevad huvihariduses kõige vähem, kuigi risk on just selles vanuses kõige suurem

Huvikoolis osalemine, 2020-2023

Huvikoolis ...	Vanus			
	7-9	10-12	13-15	16-19
... osalenud	55%	56%	47%	25%
... mitte osalenud	45%	44%	53%	75%

Kas pere määrab kõik või saame siiski ka midagi meie teha?

Noore inimese elu toetub neljale põhisambale:

1.perele,

2. koolile,

3. vabale ajale (sh huviharidusele)

4.eakaaslastele (tekivad reeglina koolist ja huviharidusest)

Kui pereellu pole riigil võimalik sekkuda, siis kooli ja huvihariduse kaudu saab mõjutada ülejäänud kolme sammast.

Milles seisneb huvihariduse kaitseefekt?

Huviharidus vähendab riskikäitumist kahel peamisel viisil:

1. Turvaline keskkond & järelevalve. Noortele on tagatud täiskasvanute järelevalve, kaasahaaravad tegevused ning kaitse negatiivse eakaaslaste mõju eest kõrge riskiga tundidel.

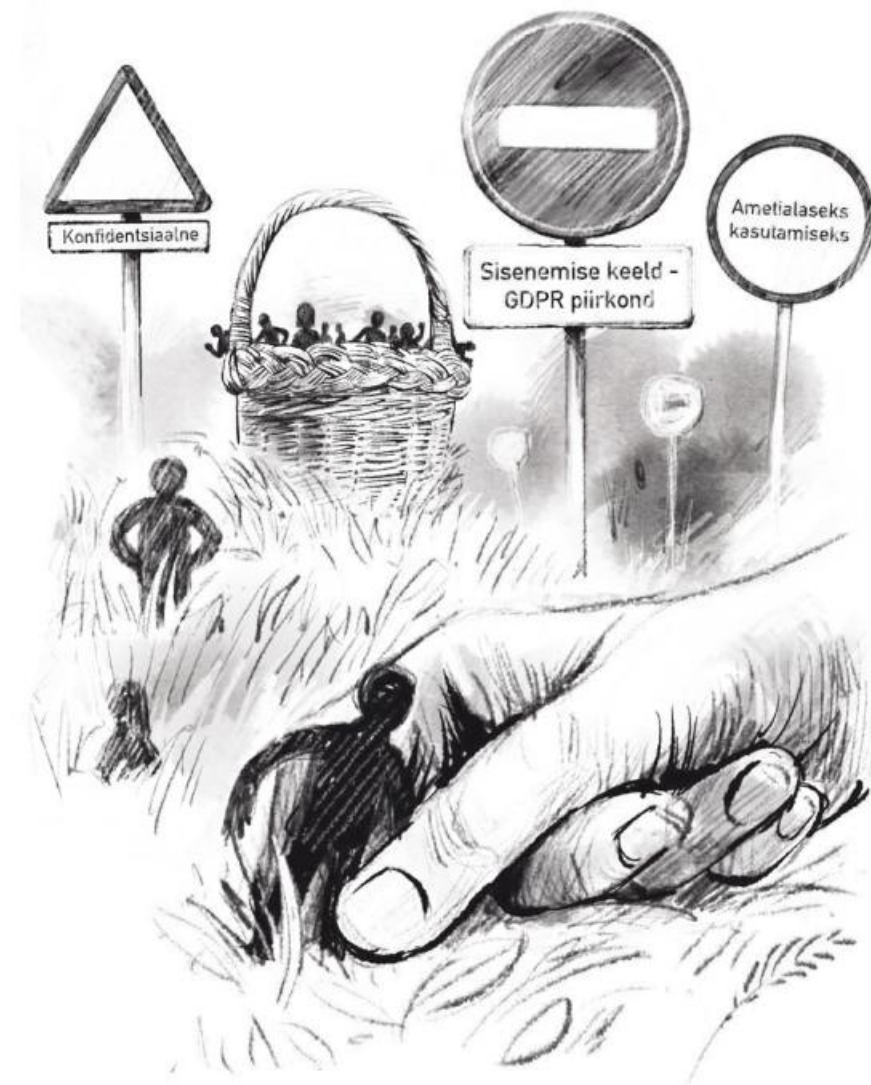
2. Väärtused. Huviharidus kujundab aja jooksul noortes väärtusi ja oskusi, mis aitavad neil teha paremaid valikuid ja enesega toime tulla.

Lõpusõnumid

1. Noorte õigusrikkumiste ennetamine eeldab **ajaliselt täpselt sihitud sekkumisi** – erinevatel rikkumistel ja vanusegruppidel on erinevad riskiajad.
2. Huvihariduse ajaaken ühtib **noorte riskikäitumise ajaaknaga: kell 14-20.**
3. Huviharidusel on üks tugevamaid kaitsetegureid noore elus. Just hariduslike erivajaduste ja väikse sissetulekuga perede lastel on suurem tõenäosus jääda kõrvale nii koolis kui ka huvihariduses. **See kahekordne tõrjutus** tähendab, et nad ei saa tuge formaalsest ega mitteformaalsest hariduskeskkonnast

**Meil on head andmed
huvihariduse osas, ent
puudub ülevaade
huvitegevuse osas**

Huviharidusel on väga suur roll inimeseks olemise kunsti õppimisel

